

ОЦІНКА ВПЛИВУ ДЕТІНІЗАЦІЇ ОБІГУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ
НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИASSESSMENT OF THE IMPACT OF DETINIZATION OF THE CIRCULATION
OF VIRTUAL ASSETS ON FINANCIAL SECURITY IN THE DIGITAL ECONOMY

Дослідження присвячено узагальненню та систематизації теоретико-правових підходів до розуміння економічної сутності поняття «віртуальні активи» та обґрунтуванню пропозицій щодо детінізації відносин у сфері їх обігу задля забезпечення фінансової безпеки в умовах цифрової економіки. Визначено невирішені проблеми, такі як необхідність переосмислення та удосконалення підходів до трактування сутності та складових фінансової безпеки, у тому числі у процесі детінізації обігу цифрових віртуальних активів цифрової економіки задля досягнення цілей сталого розвитку в Україні у поточний час та період повоєнного відновлення. Детально проаналізовано існуючі розбіжності у підходах до формального визначення інституційної природи та властивостей віртуальних активів, що безпосередньо впливає на умови їх оподаткування. Запропоновано рекомендації щодо умов ефективного детінізації та удосконалення механізму оподаткування віртуальних активів задля отримання додаткових надходжень до державного бюджету та забезпечення фінансової безпеки.

Ключові слова: віртуальні активи, детінізація, бюджетно-податкові відносини, фінансова безпека, цифрова економіка, метавсесвіт, сталий розвиток.

The article deeply examines the systematic generalization of existing theoretical, economic and legal approaches to understanding the essence of the concept of "virtual assets" and substantiates proposals for detinization of relations in the field of their circulation in order to ensure financial security in the conditions of the digital economy. The authors identify a number of previously unresolved problems that prevent ensuring financial security in the process of circulation of virtual assets in the conditions of the digital economy. These include the need to rethink and improve approaches to the interpretation of the essence and components of financial security, including in the process of detinization of the circulation of digital virtual assets, in order to achieve the goals of sustainable development in Ukraine at the current time and period of post-war recovery. The peculiarities of virtual assets due to their hybridity of circulation in space-time are revealed. These latest digital tools are emerging in the real financial world and functioning in virtual space, causing them to be used in real time as an asset for speculative and shadow transactions on local and international capital markets. It has been proven that due to the gap in the current legislation of Ukraine, the circulation of virtual assets remains "invisible" for regulatory bodies. Thanks to the combination of the latest financial and digital tools, digital financial products are emerging that synergistically combine the features of their predecessors. They are marked by increased efficiency in application both in the real economy and in the Meta-economy. The extra-high speed of circulation of virtual assets, the possibility of investment innovation strategies with the help of artificial intelligence models carries sufficiently high risks for financial security, which must be properly institutionally regulated in the medium term. The existing differences in approaches to the formal definition of the institutional nature and properties of virtual assets, which directly affects the conditions of their taxation for purpose of targets of national financial security, are analyzed in detail. The article forms a coherent theoretical basis, which can serve as a basis for developing practical recommendations and making effective decisions regarding the conditions for detinization and improving the mechanism of taxation of virtual assets in order to obtain additional revenues to the state budget and ensure the country's financial security.

Key words: virtual assets, detinization, budget and tax relations, financial security, digital economy, metaverse, sustainable development.

УДК 336.025

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.18-39>

Коляда Т.А.¹

к.е.н., доцент,
Державний університет
«Київський авіаційний інститут»

Прозоров Ю.В.²

науковий співробітник
сектору інституційної економіки
відділу економічної теорії,
Державна установа
«Інститут економіки та прогнозування
Національної академії України»

Koliada Tetiana

State University "Kyiv Aviation Institute"

Prozorov Yuriy

State Organization
"Institute of the Economy
and Forecasting
of the National Academy
of Sciences of Ukraine"

Постановка проблеми. Сучасна реальність визначається цифровою економікою, що функціонує за допомогою символів і знаків, формуючись у межах Метавсесвіту та кіберпростору, і базується на електронних технологіях. Це – новий етап у розвитку цивілізації та економічних процесів, уникнути або заперечити який неможливо. Основне питання, яке є засадничим для фінансової безпеки держави, включно з монетарними та фіскальними регуляторами, – чи адаптувалася фінансова екосистема до таких цифрових трансформацій.

Технологічний розвиток відбувається настільки стрімко, що держави не встигають своєчасно оновлювати правове регулювання відповідно до глобальних тенденцій. Кардинальні зміни у сферах

технологій, фінансів та інвестицій – зокрема, поява новітніх фінансових інструментів, таких як криптоактиви, а також принципово нових бізнес-моделей на основі блокчейн-технологій – вимагають адекватної реакції з боку урядів різних країн.

Дискусії щодо необхідності оподаткування спекулятивних валютних операцій, а зараз і спекулятивних операцій з віртуальними активами тривають у наукових та урядових колах вже не одне десятиріччя. Особливої актуальності це питання набуває під час кризового стану в сфері державних фінансів, коли необхідно шукати додаткові джерела для наповнення бюджету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До найзначущіших наукових праць, присвячених

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1574-4446>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4749-432X>

теоретичним і прикладним аспектам фінансової безпеки держави та цифрової фінансової системи, зокрема шляхом удосконалення бюджетно-податкових механізмів, слід віднести дослідження провідних українських науковців: З. Варналія, А. Гальчинського [1], В. Гейця, Д. Гетманцева [7], А. Гриценка [13], А. Даниленка, Т. Єфименко [13], В. Корнівської [13], І. Лютого, В. Міщенко [13], А. Мороза, В. Федосова, С. Юрія, О. Ярецького [12] та інших.

Особливістю віртуальних активів виступає гібридність їх обігу у просторі-часі. Виникаючи у реальному фінансовому світі та функціонуючи у віртуальному просторі, ці новітні цифрові інструменти у реальному часі є активом для спекулятивних та часом і тінювих операцій на локальних та міжнародних ринках капіталу, де використовуються у якості засобу вводу-виводу коштів, приховування та збереження активів, обіг яких залишається «невидимим» для контролюючих органів через прогалини у законодавстві, що породжує спекулятивність віртуального простору. Проф. А. Гальчинський наголошував: «Основна проблема, що має цікавити фахівців – що утворює основу спекулятивно-віртуального. Віртуальні (непізнані) процеси взагалі не піддаються регулюванню. Які процеси у такому випадку маємо регулювати, якщо вони залишаються для нас incognito, річчю у собі?» [1, с. 283].

Поряд з цим сучасний розвиток цифрової економіки потребує переосмислення та удосконалення підходів до трактування сутності та складових фінансової безпеки на різних етапах процесу детінізації обігу віртуальних активів.

Так, А. Полторак та ін. підкреслюють, що фінансова безпека не тільки визначає стабільність національної економіки, а одночасно виступає базою добробуту громадян і здатності держави виконувати свої соціальні та економічні функції [2, с. 123]. Наголошується, що система показників фінансової безпеки характеризується складними умовами розвитку фінансової системи держави, при досягненні яких внутрішні та зовнішні операції фінансової системи не порушують нормальної функціональності самої системи і не заважають сприянню фінансовому збалансуванню розвитку. Однак, не можна погодитися із таким звужувальним компонентним підходом [2, с.126], де фінансова безпека є підсистемою економічної безпеки, а безпека публічних фінансів складається із бюджетної, боргової, валютної та податкової безпеки. Фінансова безпека має більш складний та комплексний характер та, на нашу думку, є невід'ємною складовою державної, соціальної та оборонної безпеки, а не тільки економічної. Податкову безпеку, на нашу думку, не доцільно категоріально розглядати у відриві від бюджетної та боргової, що є триєдині і комплементарні за суттю.

Натомість Т. Бондарук та ін., поділяє нашу позицію, притримуючись комплексного підходу вважають, що «основним призначенням системи бюджетної безпеки є матеріальне (фінансове) забезпечення процесу зміцнення всіх без винятку сфер національної безпеки» [3, с. 149], в тому числі: оборонної, політичної, економічної, соціально-демографічної, екологічно-енергетично та інформаційної. Таким чином, бюджетна безпека в широкому сенсі є базовою складовою всієї системи державної безпеки, неспроможність забезпечити яку неминуче призведе до недостатності коштів на функціонування системи державної безпеки загалом.

Основною метою фінансової, в тому числі бюджетної, безпеки є постійне підтримання стану економіки, що характеризується керованістю, динамічною рівновагою, резильєнтністю до внутрішніх шоків і зовнішніх впливів, здатністю забезпечити сталий розвиток України, як під час воєнного стану, так і у період повоєнного відновлення.

Більшість наукових праць вищезгаданих дослідників спрямовані на виявлення компонентних, регіональних чи узагальнених трендів в галузі фінансової, в тому числі бюджетної, безпеки держави, але необхідно дослідити вплив детінізації, в тому числі шляхом амністії віртуальних активів, на фінансову безпеку.

Постановка завдання. Дослідження має на меті системне узагальнення наявних теоретико-економічних та правових підходів до розуміння сутності поняття «віртуальні активи» та обґрунтування пропозицій щодо детінізації відносин у сфері їх обігу задля забезпечення фінансової безпеки в умовах цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідно на початку дослідження зробити уточнення – що саме розуміється під поняттям «віртуальний актив», оскільки існує багато різноманітних новітніх фінансових інструментів, які мають особливості в обігу, призначенні, законодавчому визначенні тощо.

Відповідно до Закону України «Про віртуальні активи» поняття «віртуальний актив» визначається, як нематеріальне благо у формі цифрового запису, що має цінність та існує в системі обігу віртуальних активів [4].

Тобто віртуальні активи – це електронна форма запису, що існує у цифровому просторі, та засвідчує певні цінності, які можуть використовуватися для обміну, інвестування або зберігання. При цьому їх можна класифікувати за певними ознаками, наприклад за функціональним призначенням (Табл. 1).

Наведений перелік віртуальних активів не є остаточний, вони можуть перетинатися між собою, особливо з розвитком гібридних моделей на базі блокчейн-технологій.

Функціональна класифікація віртуальних активів

№	Назва	Приклади	Призначення	Особливості обігу
1.	Криптовалюти (Cryptocurrencies)	Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH), Litecoin (LTC)	Засіб обміну, інвестиційний актив	Децентралізовані, працюють на блокчейні
2.	Стейблкоїни (Stablecoins)	USDT (Tether), USDC, DAI	Забезпечення стабільності цін	Прив'язані до фіатних валют (наприклад, долара США)
3.	Токени (Tokens)	Утилітарні токени (Utility Tokens) BNB (Binance Coin)	Використовуються для доступу до певних послуг або продуктів на платформі	Для внутрішнього використання
		Інвестиційні або платіжні токени (Security/Payment Tokens)	Представляють право на частку прибутку або участь в управлінні	Регулюються подібно до цінних паперів
4.	Невзаємозамінні токени (NFTs – Non-Fungible Tokens)	цифрове мистецтво, віртуальні предмети, колекційні активи	ігрова індустрія, художнє мистецтво, музика, в подальшому нерухомість тощо	Унікальні, не підлягають взаємозаміні
5.	Цифрові валюти Центральних банків (CBDC)	е-CNY (цифровий юань), цифровий євро (у розробці)	Цифровий аналог фіатної валюти	Емітентом виступає Центральний банк країни

Джерело: систематизовано авторами

Завдяки поєднанню характеристик фінансових та цифрових інструментів виникають новітні цифрові фінансові продукти, які синергетично поєднують риси своїх попередників. Вони відзначаються підвищеною ефективністю у застосуванні в Метавсесвіті, швидкістю обігу, можливістю персоналізації інвестиційних та інноваційних депозитних стратегій за допомогою моделей штучного інтелекту. Ці інструменти також вирізняються доступністю для широкого кола користувачів у мережі та демонструють змінну прибутковість з урахуванням нових неелімінованих ризиків.

Тому можна зробити два основних висновки, що характеризують умови функціонування криптоактивів у сучасній цифровій економіці:

1. Метавсесвіту притаманне переосмислення існуючого клієнтського досвіду. Тут є можливість перевіряти баланс, здійснювати платежі та перекази, оплачувати рахунки, знімати готівку у віртуальних банкоматах метавсесвіту, а також надавати кредити і позичати фіатні та криптовалюти, здійснювати транзакції через канали доповненої віртуальної реальності.

2. Віртуальний простір суттєво трансформує та персоніфікує інституційну взаємодію між банком і клієнтом. Завдяки інституціалізації часово-просторових характеристик метавсесвіту провідні банки здобувають можливість надавати індивідуалізовані, надійні консультаційні послуги, що охоплюють фінансове планування, аналіз інвестиційного портфеля та рекомендації щодо банківських продуктів через інтеракцію з віртуальними аватарами. Основу подальшого проривного проникнення метавсесвіту в економічні процеси становлять три ключові чинники: високошвидкісний глобальний інтернет, блокчейн-технології та штучний інтелект, розвиток яких є неможливим без нооекономіки – метаекономіки знань та уваги.

Оскільки сучасна цифрова економіка «розмиває контури» держави, зокрема щодо переміщення активів (капіталів), за рахунок існування віртуальних активів, то питання регулювання їх обігу не може бути локальним, а іманентно набуває міжнародного значення. Тому у «Національній стратегії доходів до 2030 року» передбачається проведення аналізу різних варіантів оподаткування віртуальних активів, що є можливими «в українському контексті, з метою розробки керівних принципів узгоджених правилами ЄС щодо обміну інформацією (DAC8) та ініціативами Глобального форуму ОЕСР» [5].

Питання базових чи спеціальних підходів щодо оподаткування транзакцій з криптоактивами є предметом постійних обговорень як на національному, так і на міжнародному рівнях. Основним викликом для фіскальних служб та органів фінансового моніторингу є своєчасний доступ до повної та достовірної інформації, яка потрібна для ефективного контролю за операціями з такими активами. Віртуальні активи – зокрема криптовалюти та токени – нерідко використовуються для уникнення оподаткування через притаманні їм риси анонімності, децентралізованості та складності у відстеженні.

Враховуючи, що обіг віртуальних активів розпочався ще на початку 21 сторіччя (3 січня 2009 року – створено перший блок у блокчейні Біткойна, токени з'явилися у 2015 рік – запуск Ethereum), то повстало питання – як «вивести з тіні» доходи отримані від їх обміну, інвестування або зберігання. Тому розробляючи «правила» регулювання обігу віртуальних активів, поряд з механізмом оподаткування необхідно передбачати пільговий механізм їх детінізації. Оскільки станом на 2024 рік Україна займає 6 те місце у світі за

рівнем кріптоадопції (рівнем зберігання та використання віртуальних активів) серед населення, згідно з щорічним індексом Chainalysis Global Crypto Adoption Index 2024 [6]. Приблизно 10–15% населення, або понад 5–6,5 млн. українців є власниками різноманітних криптоактивів.

Розраховуючи на додаткові надходження до бюджету за рахунок оподаткування віртуальних активів, Уряд України також очікує отримати надходження від детінізації (податкової амністії) віртуальних активів.

Проект закону України про регулювання та оподаткування віртуальних активів [7], який протягом 2025 року проходить процедуру узгодження у Комітетах Верховної Ради України включає у себе норми щодо визначення об'єкта оподаткування від операцій з віртуальними активами, звільнення від оподаткування та особливості адміністрування. При цьому прибуток від операцій з віртуальними активами можуть отримувати як фізичні, так і юридичні особи. В такий парадигмі в якості фіскального інструменту задіяні і податок на прибуток підприємств, і податок на доходи фізичних осіб. Також даним законопроектом передбачено введення в дію зазначених зміни до Податкового кодексу України з 1 січня 2026 року, що на момент написання статті вже порушує встановлений законодавством піврічний термін обмеження введення в дію змін до Кодексу в разі їх прийняття.

Цікавою новацією поточного законопроекту про регулювання та оподаткування віртуальних активів є норма, яка передбачає, що протягом 2026 року фізичні особи у разі продажу віртуальних активів, придбаних до набуття чинності цим законом, матимуть право обрати пільгову ставку ПДФО у розмірі 5%. Тобто фактично можна очікувати на проведення своєрідної податкової амністії для суб'єктів цифрової економіки в частині стягнення податку на доходи таких фізичних осіб за нижчою ставкою.

Щодо інституту проведення податкової амністії, то вона перманентно триває/оголошується в Україні вже не один раз. Так, офіційно остання податкова амністія проходила в Україні у період із 1 вересня 2021 року по 1 березня 2023 року. Однак через військовий стан, низький рівень довіри населення до держави та податкових органів, а такою складну процедуру її проведення, рівень фіскальної результативності податкової амністії виявився недостатнім. До державного бюджету за рахунок сплати спеціального збору надійшло лише 547,5 млн. грн., при тому, що очікувалось легалізувати близько 20 млрд. дол. США.

Варто підкреслити, що податкова амністія залишається одним із найсуперечливіших інструментів, які уряди застосовують у боротьбі з ухиленням від оподаткування та для повернення капіталів, виведених за межі країни незаконним шляхом.

Протягом різних історичних періодів багато держав вдавалися до впровадження цього механізму з метою поповнення державного бюджету та стимулювання економічної активності. Водночас ефективність податкової амністії є предметом численних дискусій, адже її результати залежать від низки чинників – зокрема, законодавчих особливостей, економічного контексту та рівня довіри суспільства до державних органів влади [8]. Не менш значущим є питання щодо коротко- та довгострокових наслідків подібних заходів: хоча амністія може забезпечити одноразовий приплив коштів до бюджету, її вплив на податкову культуру населення залишається неоднозначним.

Те, що у законопроекті [7] про регулювання та оподаткування передбачено як пільгові механізми для детінізації віртуальних активів, так і штрафні санкції для цифрових платників податків може зменшити негативні ефекти, що притаманні загальним податковим амністіям, і тим самим збільшити обсяги доходів, що пройшли «легалізацію».

Однією з найпоширеніших альтернатив до запропонованої в Україні одноразової легалізації криптоактивів є концепція запровадження податку на фінансові трансакції – зокрема транскордонні або крос-ринкові мережеві операції, яка активно обговорюється у міжнародній фінансовій спільноті, особливо в періоди економічної нестабільності. Ідея впровадження такого помірною обмежувального податку, відомого як податок Тобіна, була запропонована лауреатом Нобелівської премії Джеймсом Тобіном ще на початку 1970-х років. Передбачалося введення непрямого податку на валюто-обмінні операції з іноземними валютами зі ставкою у межах 0,1–0,25%, що дозволило б істотно зменшити обсяги валютних спекуляцій на міжнародному рівні. Такий підхід міг би зробити більшість спекулятивних операцій економічно необґрунтованими та знизити їхній негативний вплив, насамперед на економіки країн, що розвиваються [9, с. 42].

Поряд з цим існують певні розбіжності у поглядах щодо природи віртуальних активів, які будуть суттєво впливати на можливі умови їх оподаткування. У відповідь на потреби розвитку нооекономіки та очікувань суспільства щодо інституціоналізації та легалізації цифрових фінансів, ще у жовтні місяці 2017 року народними депутатами України VIII скликання було зареєстровано перші два законопроекти в цій царині: №7183 «Про обіг криптовалюти в Україні» [10] і альтернативний №7183-1 «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» [11]. Ці піонерні для того часу перші в Європі законодавчі ініціативи передбачали діаметрально протилежні підходи до визначення правового статусу криптовалют та режиму оподаткування – біржовий товар (з ПДВ – законопроект №7183) або фінансовий актив (без

ПДВ – законопроект №7183-1), а також окреслювали різні стратегічні орієнтири використання криптоактивів і державного регулювання їхнього випуску та обігу. Законопроект №7183-1 пропонувався впровадження спрощеного оподаткування операцій з криптовалютами: відсутність податку на додану вартість (ПДВ) та стягнення при конвертації криптовалют у гривню 2% збору до Пенсійного Фонду України [12, с. 237].

Д. Гетманцев – представник чинної законодавчої влади – пропонує розглядати віртуальні активи в Україні не як валютні цінності або цифрові фінансові активи, а дещо спрощено: не фінансово-економічно, а звужено – фіскально-економічно, як якийсь аналог «рухомого майна з погляду цивільного права» [7]. Тоді як ще у 2021 році було доведено, що криптовалюти – зокрема біткоїн та альткоїни – мають складну, багатогранну економічну природу, яка визначається їхнім інституційним розвитком. На початковій стадії створення (майнінгу) вони виступають як цифрова сировина або своєрідні «віртуальні копальні». У процесі обміну криптовалюти набувають ознак цифрового товару, тоді як на етапі обігу – функціонують як квазі-гроші, зокрема у формі CBDC (цифрових валют центральних банків) чи синтетично прив'язаних до фіатних валют приватних стейблкоїнів. У ході інвестування та операцій на вторинному ринку криптовалюти слід розглядати не як нематеріальні активи, а як повноцінні фінансові цифрові інструменти, які підлягають котируванню на криптобіржах і в криптообмінних системах. Водночас різноманітні токени, що є похідними від криптовалют, слід класифікувати як деривативи, що базуються на відповідному цифровому активі [13, с. 583].

Для запровадження дієвого контролю за процесами обігу віртуальних активів законодавцям необхідно остаточно визначитися у питанні – що є «одиноцею виміру» нових метаекономічних процесів на фінансових ринках. Ми (автори статті) наполягали ще у 2017 році на необхідності визначення правового статусу віртуальних активів, а саме: або прирівняти криптовалюту або до фінансових активів, або звичайної валюти у цифровому вимірі, або до цінних паперів, або до матеріальних речей (товарів) [12, с. 238]. Остаточне інституційно формально закріплене у законі врегулювання цього питання дозволить втілити новітні підходи до регулювання обігу віртуальних активів в рамках забезпечення фінансової безпеки та нарешті визначитися з належністю та дієвістю контролю за ними з боку державних регуляторів – Національного банку України, НКЦПФР або Мінцифри.

У державах, де такий правовий статус визначено законодавчо, простежуються кілька ключових підходів до їх класифікації: як засобу платежу, фінансового активу або товару. Такий підхід здебільшого зумовлений стратегічними пріоритетами держави щодо використання криптоактивів, а також рівнем

розвитку окремих галузей національного права. У контексті вищезазначеного актуалізується важливе як для економіки, так і для суспільства питання щодо регулювання та стимулювання розвитку цифрових фінансових інструментів, зокрема віртуальних активів, в Україні. Впровадження інноваційних технологій відкриває можливості залучення додаткових фінансових ресурсів до державного та місцевих бюджетів та сприятиме якісно новому притоку інвестицій в економіку України.

Висновки. На сьогодні, не зважаючи на майже 9-ти річні численні спроби законодавчого регулювання в Україні, віртуальні активи все ще не мають чітко визначеного інституційного статусу. Це суттєво ускладнює здійснення не тільки легальних операцій з ними, перешкоджає забезпеченню правового захисту учасників таких операцій і стримує повноцінний розвиток вітчизняного цифрового ринку.

Вважаємо, що у разі внесення відповідних правок до другого читання змін до Податкового кодексу України, у частині запропонованого оподаткування віртуальних активів, уряд зможе отримати як додаткові надходження до державного бюджету від детінізації, так і легалізувати достатньо значні обсяги прибутку від операцій з віртуальними активами, не створюючи прецедентів щодо формування пільгових умов для осіб, які приховували отримані доходи у попередні роки, що має важливе значення для забезпечення фінансової безпеки України. Таким чином, діалектично відбувається, у конкретному випадку, реальне інституційне врегулювання віртуальних (непізнаних) процесів, які за визначенням засновника напрямку політичної нооекономіки першого Голови Ради НБУ А.С. Гальчинського «взагалі не піддаються регулюванню», та забезпечується державне безпекове регулювання обігу криптоактивів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гальчинський А. С. Криза і цикли світового розвитку. Київ : «АДЕФ-Україна». 2009. 392 с.
2. Poltorak A., Tyshchenko S., Khrystenko O., Ribachuk V., Kuzoma V. & Stamat V. (2023). Theoretical and praxeological approaches to monitoring the state of financial security of Ukraine. *Chapters of Monographs, in: Economic and cyber security*, 5, 123–159. DOI: <https://doi.org/10.15587/978-617-7319-98-5.ch5>
3. Bondaruk T., Momotiuk L. & Zaichko I. (2023). Budgetary policy of Ukraine in time of challenges and its impact on financial security. *Statistics in Transition new series*, 24 (1), 145–168. DOI: <https://doi.org/10.59170/stattrans-2023-009>
4. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
5. Про схвалення Національної стратегії доходів до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р. URL: <https://kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223>

6. The 2024 Global Adoption Index: Central & Southern Asia and Oceania (CSAO) Region Leads the World in Terms of Global Cryptocurrency Adoption. URL: <https://chainalysis.com/blog/2024-global-crypto-adoption-index/>

7. Гетманцев Д. Законопроект щодо віртуальних активів рекомендованих до розгляду в Раді. 24 квітня 2025. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/getmancev-zakonoproekt-shchodo-virtualnih-aktiviv-rekomendovaniy-do-rozglyadu-v-radi.html>

8. Коляда Т. А., Даниленко С. В. Податкова амністія: зарубіжний досвід та перспективи для України. *Проблеми сучасних трансформацій*. 2024. № 13. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-13-02-08>

9. Коляда Т. А., Прозоров Ю. В. Альтернативні інституційні підходи щодо змін у державному регулюванні довіри до фінансової системи: спеціальний банківський збір Обами чи податок Тобіна. *Економічна теорія*. 2010. № 2. С. 39–46. URL: https://etet.org.ua/docs/ET_10_2_39_uk.pdf

10. Про обіг криптовалюти в Україні: Проект Закону України від 6 жовтня 2017 року № 7183. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684

11. Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні: Проект Закон України від 10 жовтня 2017 року № 7183-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710

12. Прозоров Ю., Ярецький О. Перспективи правового врегулювання криптовалют в Україні: товар чи фінансовий актив. Нові форми грошей та фінансових активів: становлення, перспективи, ризики: тези І Міжнар. наук.-практ. конф. (29 листопада 2017 р.). Київ: КНЕУ, 2018. С. 235–239. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Economics_Department/news/zbir2018.pdf

13. Формування інституційної архітектури інформаційно-мережевої економіки : монографія / за ред. академіка НАН України А. А. Гриценка ; НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» ; ДННУ «Академія фінансового управління». Київ, 2021. 736 с. URL: <https://ief.org.ua/publication/monohrafii/2021/formuvannja-instytuciynoi-arkhitektoniky-informaciyno-merezhevoi-ekonomiky>

REFERENCES:

1. Halchynskyi A. S. (2009) Kryza i tsykly svitovoho rozvytku [Crisis and cycles of world development]. Kyiv: "ADEF-Ukraina". 392 p. (in Ukrainian)

2. Poltorak A., Tyshchenko S., Khrystenko O., Ribachuk V., Kuzoma V. & Stamat V. (2023). Theoretical and praxeological approaches to monitoring the state of financial security of Ukraine. *Chapters of Monographs, in: Economic and cyber security*, 5, 123–159. DOI: <https://doi.org/10.15587/978-617-7319-98-5.ch5>

3. Bondaruk T., Momotiuk L. & Zaichko I. (2023). Budgetary policy of Ukraine in time of challenges and its impact on financial security. *Statistics in Transition new series*, 24 (1), 145–168. DOI: <https://doi.org/10.59170/stattrans-2023-009>

4. Pro virtualni aktyvy: Zakon Ukrainy vid 17 liutoho 2022 roku № 2074-IX. [On virtual assets: Law of Ukraine dated February 17, 2022 № 2074-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>

5. Pro skhvalennia Natsionalnoi stratehii dokhodiv do 2030 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy

vid 27 hrudnia 2023 roku № 1218-r. [On the approval of the National Revenue Strategy until 2030: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated December 27, 2023 № 1218-r.]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-natsionalnoi-stratehii-dokhodiv-do-2030-s1218-271223>

6. The 2024 Global Adoption Index: Central & Southern Asia and Oceania (CSAO) Region Leads the World in Terms of Global Cryptocurrency Adoption. Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2024-global-crypto-adoption-index/>

7. Hetmantsev D. (2025). Zakonoproiekt shchodo virtualnykh aktyviv rekomendovaniy do rozghliadu v Radi. 24 kvitnia 2025 [The draft law on virtual assets is recommended for consideration in the Rada. April 24, 2025]. Available at: <https://yur-gazeta.com/golovna/getmancev-zakonoproekt-shchodo-virtualnih-aktiviv-rekomendovaniy-do-rozglyadu-v-radi.html>

8. Koliada T. A. & Danylenko C. B. (2024). Podatkova amnistia: zarubizhnyi dosvid ta perspektyvy dlia Ukrainy [Tax Amnesty: Foreign Experience and Prospects for Ukraine]. *Problems of Modern Transformations. Series: Law, Public Management and Administration*, (13). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-13-02-08> (in Ukrainian)

9. Koliada T. A. & Prozorov Yu. V. (2010). Alternatyvni instytutsini pidkhody shchodo zmin u derzhavnomu rehuliuванні довіри до фінансової системи: спеціальний банківський збір Обами chy podatok Tobina [Alternative institutional approaches to changes in state regulation of trust in the financial system: Obama's special banking fee or Tobin's tax]. *Ekonomichna teoriia*. 2. pp. 39–46. Available at: https://etet.org.ua/docs/ET_10_2_39_uk.pdf (in Ukrainian)

10. Pro obih kryptovaliuty v Ukraini: Proekt Zakonu Ukrainy vid 6 zhovtnia 2017 roku № 7183. [On the circulation of cryptocurrency in Ukraine: Draft Law of Ukraine dated October 6, 2017 № 7183]. Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684

11. Pro stymuliuвання rynku kryptovaliut ta yikh pokhidnykh v Ukraini: Proekt Zakon Ukrainy vid 10 zhovtnia 2017 roku № 7183-1. [On stimulating the market of cryptocurrencies and their derivatives in Ukraine: Draft Law of Ukraine dated October 10, 2017 № 7183-1]. Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710

12. Prozorov Yu. & Yaretskyi O. (2018). Perspektyvy pravovoho rehuliuвання kryptovaliut v Ukraini: produkt abo finansovyi aktyv. [Prospects for legal regulation of cryptocurrencies in Ukraine: product or financial asset]. *New forms of money and financial assets: formation, prospects, risks: theses of 1st International science and practice conference*. (November 29, 2017). Kyiv: KNEU, pp. 235–239. Available at: https://kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Economics_Department/news/zbir2018.pdf (in Ukrainian)

13. Grytsenko A.A. (Ed.). (2021). Formuvannia instytutsiynoi arkhitektoniky informatsiyno-merezhevoi ekonomiky [Formation of the institutional architectonics in an information-and-network economy]. National Academy of Sciences of Ukraine, SO "Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine", State Educational and Scientific Institution "Academy of Financial Management". Kyiv, 736 p. Available at: <https://ief.org.ua/publication/monohrafii/2021/formuvannja-instytuciynoi-arkhitektoniky-informaciyno-merezhevoi-ekonomiky> (in Ukrainian)